
TALOUSARVION LAADINTAOHJE

2027

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Aluehallitus 8.6.2026

Sisällysluettelo

1	Talousarvion ja suunnitelman lähtökohdat.....	1
1.1	Yleiset periaatteet	1
1.2	Taloutta säätelevä lainsäädäntö.....	2
1.3	Talouden lähtökohdat ja suunnittelukehys.....	3
1.4	Hyvinvointialueen rahoitus	4
2	Talousarvion ja -suunnitelman laadinta	7
2.1	Talousarvion- ja suunnitelman rakenne ja sitovuustasot.....	7
2.1.1	Yleisperustelut ja talousarvion sitovuus.....	7
2.1.2	Strategiaosa	8
2.1.3	Käyttötalousosa	8
2.1.4	Tuloslaskelmaosa	8
2.1.5	Rahoitus- ja investointiosa	9
2.2	Talousarvioprosessi ja käsittely	10
2.3	Käyttösuunnitelma.....	11
2.4	Henkilöstösuunnitelma	11
3	Konserniyhtiöt ja -yhteisöt	13
4	Talousarvioprosessi, aikataulu ja vastuutahot	14

1 Talousarvion ja suunnitelman lähtökohdat

Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle on laadittu talousarvion laadintaohje koskien talousarvio ja -suunnitelmavuosia 2027–2029. Ohjeen tarkoituksena on helpottaa taloussuunnitelman valmistelutyötä, määrittää eri vaiheiden aikataulu ja varmistaa yhtenevät periaatteet toimialojen valmisteluun. Aluehallituksella on mahdollisuus tarkentaa talousarvion laadintaohjetta.

1.1 Yleiset periaatteet

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) § 115 mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Investointia varten hyvinvointialue voi kuitenkin ottaa pitkäaikaisen lainan, jos valtioneuvosto on antanut siihen valtuuden 15 §:n mukaisesti. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Investointiosasta on ilmevä hyvinvointialueen investointien lisäksi hyvinvointialuekonsernin toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimmät investoinnit ja sen on perustuttava 16 §:ssä tarkoitettuun investointisuunnitelmaan, jonka toimivaltaiset ministeriöt ovat hyväksyneet siten kuin siitä erikseen säädetään.

Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

1.2 Taloutta säätelevä lainsäädäntö

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talousarviovalmistelua ohjaa seuraavat keskeiset lait sekä asetukset:

- Laki hyvinvointialueesta (611/2021)
- Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021)
- Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (729/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaamista (616/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
- Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (931/2021)
- Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta 462/2022
- Kirjanpitolaki (1336/1997) ja kirjanpitoasetus (1339/1997)
- Kirjanpitolautakunnan yleisohjeet ja lausunnot, kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston yleisohjeet ja lausunnot

Lisäksi noudatetaan hyvinvointialueen hallintosäännön määräyksiä.

1.3 Talouden lähtökohdat ja suunnittelukehys

Kanta-Hämeen hyvinvointialue teki tilikaudella 2025 ensimmäisen ylijäämäisen tilikausikohtaisen tuloksen. Ylijäämää kertyi 23,9 miljoonaa euro ja myös tilikauden 2026 tuloksen odotetaan olevan selvästi ylijäämäinen. Hyvinvointialue tavoittelee ehdollisessa muutetussa talousarviossa 35 miljoonan euron ylijäämää kuluvalta vuodelta. Taloutta kuitenkin rasittaa vuosina 2023 ja 2024 kertyneet alijäämät, joita on tilinpäätöksen 2025 jälkeen jäljellä vielä 85,3 miljoonaa euroa. Kanta-Hämeen hyvinvointialue on päättänyt hakea lisäaikaa alijäämien kattamiseen valmistelussa olevan lainsäädännön enimmäisajan mukaisesti eli vuoden 2029 loppuun saakka. Aluevaltuusto on kokouksessaan 19.5.2026 § 26 hyväksynyt ehdollisen talousarviomuutoksen ja suunnitelman alijäämien kattamiseksi, jossa on kuvattu myös hyvinvointialueen talouden suunnittelu-ura vuoteen 2029 saakka. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talousarvioraami vuodelle 2027 noudattaa aluevaltuuston päätöstä, samoin kuin suunnitelmavuodet 2028 ja 2029.

Kokonaiskehyksessä on huomioitu valtion rahoitusmuutos 30.4.2026 sekä valtiovarainministeriön julkisen talouden suunnitelman mukaiset toimenpiteet talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Suunnitelma perustuu vuoden 2026 ehdollisen muutostalousarvion 35 miljoonan euron ylijäämäisen tuloksen edellyttämälle kustannusrakenteelle. Uusia tasapainottoimia vuosille 2027–2029 on lisäaikahakemuksen liitteen mukaisesti 68,4 miljoonaa euroa. Näistä vuodelle 2027 kohdentuu yhteensä 14,85 miljoonaa euroa. Tämä lisäksi kiinteistöjärjestelyiden myötä toimitilojen vuokriin tehdään 4,96 miljoonan euron vähennys. Toimintakulujen osalta varaudutaan 24,1 miljoonan euron kustannusten nousuun.

Hyvinvointialue varautuu päivittämään suunnittelukehystä syyskuussa, kun mahdolliset muutokset hyvinvointialueen rahoituksessa on tiedossa ja valtiovarainministeriö on tehnyt päätöksensä alijäämien kattamisen lisäaikahakemuksen osalta.

1.4 Hyvinvointialueen rahoitus

Hyvinvointialueiden rahoitus muodostuu valtion rahoitusosuudesta ja toimintatuotoista.

Valtionvarainministeriön 30.4.2026 julkaiseman ennakkollisen rahoituslaskelman mukaan hyvinvointialueiden valtion rahoitus kasvaa vuodesta 2026 yhteensä noin 340 milj. euroa (1,3 %). Vuoden 2027 rahoitus on tarkistettu valtiovarainministeriön kansantalousosaston kevään 2026 ennusteen mukaisella hyvinvointialueindeksillä (noin 720 milj. euroa) ja palvelutarpeen kasvulla (noin 190 milj. euroa) vuodelle 2027. Rahoituksessa on huomioitu myös kevään 2026 julkisen talouden suunnitelman mukaiset tehtävä- ja asiakasmaksumuutokset vuodelle 2027 (noin -180 milj. euroa). Lisäksi rahoituksessa on huomioitu jälkikäteistarkistus alueiden 16.4.2026 mennessä raportoimien vuoden 2025 tilinpäätöstietojen perusteella. Tilinpäätöstietojen mukainen tulos vuodelle 2025 on parempi kuin vuonna 2024, joten rahoituksen pohjaan sisältyvää jälkikäteistarkistusta vähennetään noin 430 milj. euroa. Vuoden 2027 rahoituksen tasoon sisältyy jälkikäteistarkistusta yhteensä noin 890 milj. euroa. Lopullinen vuoden 2027 rahoituksessa huomioitava jälkikäteistarkistus tarkentuu vielä syksyllä 2026, kun hyvinvointialueet ovat raportoineet vuoden 2025 palveluluokakohtaiset tilinpäätöstiedot. Jälkikäteistarkistuksen osuus tulee pienentymään tilikausilla 2028–2029 ja leikkaa hyvinvointialueiden rahoitusta arviolta 900–1000 miljoonaa euroa. On riski, että alueiden alijäämät lähtevät uudelleen kasvuun vuosikymmenen lopulla. Yksittäisellä alueella korostuu suhteellinen asema muihin alueisiin verrattuna. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen on varmistettava, että alueen suhteellinen asema säilyy parhaassa kolmanneksessa tilikausikohtaisen tuloksen perusteella.

Valtiovarainministeriön julkaisemassa vuoden 2027 rahoituksessa on huomioitu eduskuntaan 16.4.2026 annetun hyvinvointialueiden rahoituslain III vaiheen hallituksen esityksen (HE 56/2026 vp) mukaiset muutokset. Esityksen mukaan tarveperusteisen rahoituksen kohdentamisessa käytettävään tarvemalliin tehdään ns. minimipäivitys ja yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajataan osittain. Palvelutarpeen arvioidusta kasvusta otetaan huomioon 60 prosenttia ja siirtymätasausten porrastukseen tehdään muutoksia. Lisäksi laskelmassa on huomioitu tasaus, joka turvaa hyvinvointialuekohtaisen rahoituksen vähimmäistasoa: tasauksella lisätään niiden alueiden rahoitusta, joilla rahoitus muutoin vähenisi vuonna 2027.

Hyvinvointialueet siirtyvät vaiheittain valtion rahoitusosuuden osalta tarvepohjaiseen rahoitukseen. Siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen ja siirtyvien kustannusten välinen erotus vuoden 2022 tasossa. Siirtymätasauksen määrä vähenee vuosittain rahoituslakiesityksen (HE 56/2026 vp) mukaisen porrastuksen mukaisesti vuoteen 2030, jonka jälkeen vuoden 2030 siirtymätasaus jää toistaiseksi pysyväksi siirtymätasaukseksi. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen siirtymätasaus vuodelle 2027 on -0,9 miljoonaa euroa (VM rahoituslaskelmat 30.4.2026, ennakkotieto). Kanta-Hämeen hyvinvointialueen siirtymätasausleikkuri olisi nollautunut tilikauden 2027 jälkeen, mutta rahoituslain muutokset muuttavat laskentaperusteita. Talouden suunnittelukauden osalta siirtymätasaus aiheuttaa 5,5 miljoonan euron alijäämän Kanta-Hämeen hyvinvointialueen talouteen.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen siirtymätasaus suunnittelukauden aikana:

- Tilikausi 2027 - 0,9 miljoonaa euroa
- Tilikausi 2028 - 2,0 miljoonaa euroa
- Tilikausi 2029 - 3,5 miljoonaa euroa.

Rahoituslainmuutoksia ei ole vielä hyväksytty, joten valtion rahoituksen osalta on vielä laadintaohjeen hyväksymishetkellä epävarmuutta.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue rahoitusriski vuosien 2027–2029 taloussuunnittelussa liittyy erityisesti rahoitusmallin tietopohjaan. Valtiovarainministeriön asettamassa selvityksessä on tunnistettu puutteita erityisesti diagnoosikirjausten yhdenmukaisuudessa ja laadussa, millä on merkitystä rahoituksen määräytymisessä käytettävien tarvetekijöiden luotettavuudelle. Lisäksi selvityksessä on todettu, että tarvetekijöiden laskenta perustuu useisiin rekisteri- ja tilastoaineistoihin, joiden kattavuudessa ja ajantasaisuudessa on vaihtelua, mikä heikentää rahoituksen kohdentumisen tarkkuutta aluekohtaisesti. Tietopohjan ongelmat ovat näkyneet rahoituksen tason heikkona ennustettavuutena. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoituksen taso on muuttunut voimakkaasti viimeisen kuuden kuukauden aikana valtiovarainministeriön julkaisemissa laskelmissa.

On todennäköistä, että tilikauden 2027 rahoitustaso muuttuu seuraavissa tarkastelupisteissä ja hyvinvointialue ei pystytä ennakoimaan näitä muutoksia. Talousarvion

laadinta toteutetaan 30.4. julkaistun ennakkollisen rahoitus- ja painelaskelman mukaisesti, vaikka sen luotettavuuden liittyy merkittäviä riskejä. Valtion rahoitusosuus täsmennetään tarvittaessa, kun seuraava laskelma julkaistaan syys-lokakuussa 2026. Lopullinen rahoituksen taso julkaistaan joulukuussa 2026.

Valtion rahoituksen arvioitu muutos, talousarvio ja taloussuunnitelma 2027–2029

- 2027 833 M€ (+0,6 %)
- 2028 844 M€ (+1,3 %)
- 2029 860 M€ (+1,9 %)

Hyvinvointialueen toimintatuotot muodostavat noin 1/8 hyvinvointialueen rahoituspohjasta. Toimintatuotot muodostuvat seuraavista eristä:

- Myyntituotot
- Maksutuotot
- Tuet ja avustukset
- Muut toimintatuotot

Hyvinvointialueen suunnittelukauden rahoituksen taso talousarvion ja taloussuunnitelma 2027–2029 vuosien osalta perustuu valtiovarainministeriön 30.4.2026 julkaisemaan painelaskelmaan. Painelaskelma on arvio ja se päivittyy rahoituksen tekijämuutosten, HVA-indeksin ja uusien tehtävämääritysten myötä.

Valtion rahoituksen arvioitu muutos, talousarvio ja taloussuunnitelma 2027–2029

- 2027 833 M€ (+0,6 %)
- 2028 844 M€ (+1,3 %)
- 2029 860 M€ (+1,9 %)

2 Talousarvion ja -suunnitelman laadinta

2.1 Talousarvion- ja suunnitelman rakenne ja sitovuustasot

Talousarviokirjan rakenne koostuu yleisperustelu-, strategia-, käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosasta. Henkilöstösuunnitelma esitetään osana talousarvio- ja suunnitelmavuosia.

2.1.1 Yleisperustelut ja talousarvion sitovuus

Talousarvion ja -suunnitelman yleisperusteluissa esitetään suunnitelmien yleiset perusteet. Yleisiä perusteita tarkastellaan kansantalouden, hyvinvointialueen talouden sekä alueellisen ja oman hyvinvointialueen kehityksen näkökulmista. Yleisperusteluissa käsiteltäviä asiakokonaisuuksia ovat muun muassa väestökehitys, suunnittelukaudelle ajoittuvat alueelliset kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys niin alueellisesti kuin hyvinvointialueen näkökulmasta sekä lainsäädännönmuutokset. Yleisperusteluissa kuvataan myös muutokset ja kehittämistarpeet hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa, hyvinvointialueen ja -konsernin hallinnossa ja organisaatiossa sekä henkilöstöpolitiikassa.

Talousarviossa sitovia eriä ovat aluevaltuuston hyväksymät toiminnan ja talouden sitovat tavoitteet ja niiden edellyttämät meno- ja tuloarviot. Lisäksi sitovia ovat hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet, jotka määritellään erikseen tässä dokumentissa.

Talousarviossa valtuuston nähden sitovuustaso on hyvinvointialueen tulos. Tämä sitovuustaso sitoo aluehallitusta ja hyvinvointialueen johtajaa. Toimialajohtajia sitoo toimialan nettomääräinen toimintakate ja valtuustotason tavoitteet. Hyvinvointialueen investointimenot sitovat rahoitus- ja investointijohtajaa.

Tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet, varajäsenet ja esittelijät. Kanta-Hämeen hyvinvointialueella on tilivelvollisiksi viranhaltijoiksi määritelty hyvinvointialuejohtaja, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat, talousjohtaja, kehitys- ja ICT-johtaja, henkilöstöjohtaja,

rahoitus- ja investointijohtaja, hallintojohtaja, viestintäjohtaja, hankinta- ja laadunhallintajohtaja sekä asiakkuusjohtaja.

Aluehallitus, hyvinvointialuejohtaja, talousjohtaja sekä rahoitus- ja investointijohtaja voivat tarvittaessa antaa tarkempia ohjeita hyvinvointialueen taloudenhoidosta.

2.1.2 Strategiaosa

Hyvinvointialueen talousarvioon laaditaan strategiaosa. Strategiaosa johdetaan aluevaltuuston hyväksymän palvelustrategian sekä strategian toimeenpanosuunnitelman pohjalta. Toimeenpanosuunnitelmassa kuvataan hyvinvointialueen toiminnan johtamiseen ja kehittämiseen liittyvät keskeiset tavoitteet. Strategiaosassa kuvataan valittujen painopisteiden tavoitteet talousarviovuodelle ja määritellään niihin liittyvät hyvinvointialuetasoiset sitovat tavoitteet. Sivovien tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja raportoidaan aluehallitukselle.

2.1.3 Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa kuvataan toimialojen tehtävät perusteluineen sekä määrärahat ja tuloarviot. Toimialat kuvaavat tekstiosuoksissa talousarviovuoden toiminnan painopisteet, integraatiosuunnitelmat sekä mahdolliset lainsäädännön tuomat muutosvaikutukset. Toimialat esittävät käyttötalousosassa myös lyhyesti eri tulosalueiden tehtävät, toimintaa ohjaavat keskeiset linjaukset sekä niiden strategiset ulottuvuudet.

Talousarvion käyttösuunnitelmassa kuvataan tarkemmin toimialan ja tulosalueiden tehtävät, toiminnalliset tavoitteet, tuotannon volyymit ja muut tunnusluvut. Käyttösuunnitelmassa määritettyjen edellä mainittujen toiminnan ja tuotannon tavoitteiden toteutumista raportoidaan aluehallitukselle puolivuositain osavuosikatsauksen yhteydessä.

2.1.4 Tuloslaskelmaosa

Talousarvion tuloslaskelmaosa sisältää kaikki toiminnan tulot ja menot. Se kertoo, miten hyvinvointialueen tulorahoitus kattaa palvelujen tuottamisesta aiheutuvat menot.

Kokonaisrahoituksen riittävyttä arvioidaan toiminta- ja vuosikatteen, sekä tilikauden tuloksen avulla. Tuloslaskelmaosa valmistellaan keskitetysti hyvinvointialueen talouspalveluissa.

2.1.5 Rahoitus- ja investointiosa

Rahoitusosa on kokonaistalouden laskelma, jossa kuvattu tilikauden aikaiset todelliset rahan liikkeet jakautuen toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtaan. Rahoitusosassa esitetään talousarvion vaikutus hyvinvointialueen maksuvalmiuteen. Investointiosa käsittää investointisuunnitelman investoinnit omaisuuslajeittain.

Talousarvioon laadittava rahoituslaskelma perustuu tuloslaskelman ja taseen erien muutoksiin. Rahoituslaskelmassa rahavirrat jaetaan toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahoituslaskelma ja sen liitetiedot täydentävät tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetietojen antamaa kuvaa tulo-rahoituksesta, investoinneista, antolainauksesta, lainakannan muutoksista sekä muista maksuvalmiuden muutoksista.

Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan rahavirtoja kuvaava vuosikate tuloslaskelman mukaisena sekä vuosikatteen jälkeen esitettävät satunnaiset erät. Lisäksi esitetään tulo-rahoituksen korjauserät.

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyvien vastaavien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä sijoitusten osakkeisiin ja osuuksiin käytettyjä varoja tilikauden aikana. Investointien rahavirrassa menona näkyy investointimenot ja tulona rahoitusosuudet investointimenoihin sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot.

Rahoituksen rahavirta koostuu antolainojen, lainakannan, oman pääoman ja muista maksuvalmiuden muutoksista. Lainakannan muutoksessa on arvio siitä, paljonko hyvinvointialue ottaa pitkäaikaista lainaa talousarviovuonna ja paljonko pitkäaikaisia lainoja lyhennetään. Talousarvion rahoituslaskelma laaditaan, kun tuloslaskelma ja investointien rahavirrat on määritetty.

Rahoitus- ja investointiyksikkö valmistelee rahoitus- ja investointiosan keskitetysti.

2.2 Talousarvioprosessi ja käsittely

Talousarvioprosessi kuvaa prosessin eri osa-alueiden valmistelun etenemisen sekä hallinnollisen käsittelyn. Hallituksen antaman talousarvioraamin pohjalta laaditaan viranhaltijatyönä pohjaesitys lautakunnille palvelutoiminnan toimialojen talousarvioksi. Lautakuntien ja vaikuttamistoimielimien yhteisseminaari järjestetään ennen lautakuntien talousarvioesitystä. Lautakunnat antavat talousarvioraamin mukaisen esityksensä toimialan talousarvioksi lokakuussa. Hyvinvointialuejohtaja antaa oman esityksensä aluehallitukselle marraskuussa. Aluehallitus antaa oman esityksensä vuoden 2027 talousarviosta aluevaltuustolle marraskuussa. Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen talousarvion vuodelle 2027 ja taloussuunnitelman vuosille 2028–2029 kokouksessaan joulukuussa.

Valmistelu vaihe	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tamm
Organisaatiohierarkia ja laskentatunnisteet										
HVA ja toimialatasoinen TA-raami										
Talousarvion laadintaohje										
TA-raamin jakaminen tulosalueille										
Budjetointi ja toiminnan tavoitteet										
Hyvinvointialuetasoiset tavoitteet										
Hyvinvointialuetasoiset avaintulokset										
Talousarviokeskustelut toimialoittain										
Toimialojen käyttötalousosa										
Henkilöstösuunnitelma										
Tulosalueiden avaintulokset										
Strategiaosa										
Tuloslaskelmaosa										
Investointisuunnitelma ja investointiosa										
Rahoitusosa										
Talousarvion käyttösuunnitelma										
Talousarvion käsittely										
Terveys- ja hyvinvoinnin edistämisen ltk							20.10			
Elämäntoiminta lautakunta							21.10			
Turvallisuuslautakunta							22.10			
Aluehallituksen käsittely			8.6			7.9		9.11 23.11	7.12	
Aluevaltuuston käsittely									15.12	

	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tamm
Talousarvion käyttösuunnitelman käsittely										
Aluehallitus									21.12	
Terveys- ja toimintakyvyn edistämisen Itk										01–02/27
Elämänkaari lautakunta										01–02/27
Turvallisuuslautakunta										01–02/27

2.3 Käyttösuunnitelma

Osana talousarvioprosessia laaditaan hyvinvointialueen käyttösuunnitelma. Talousarvio- ja suunnitelmavuosien suunnittelun tulos kuvataan hyvinvointialue ja toimialatasolla talousarviossa ja tulosaluetasolla käyttösuunnitelmassa. Käyttösuunnitelmasta tuotetaan erillinen dokumentti, jonka aluehallitus hyväksyy sen jälkeen, kun aluevaltuusto on hyväksynyt talousarvion ja -suunnitelman vuosille 2027–2029 joulukuussa. Käyttösuunnitelma täydentää talousarviiodokumenttia tulosaluetasolla mm. suoritettavien, käyttötalouden sekä tulosalueiden strategisten tavoitteiden osalta.

2.4 Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma on tehtäväkokonaisuus, joka ohjaa johtamisessa sitä, että hyvinvointialueella on asiakashoidon ja palvelun tarpeeseen optimaalinen, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Henkilöstösuunnitelmaan sisältyy parhaan mahdollisen ja osaavan henkilökunnan rekrytointi, henkilöstön osaamisen varmistaminen, kehittäminen ja uudistaminen, henkilöstön hyvinvointi sekä henkilöstön määrään ja mitoittamiseen liittyvät kysymykset.

Henkilöstösuunnitelman tekeminen lähtee organisaation strategisten ja toiminnallisten tarpeiden mukaisen määrällisen ja laadullisen henkilöstötarpeen määrittelystä. Lisäksi selvitetään nykyhenkilöstön poistuma ja käytettävissä oleva osaaminen tulevina vuosina, saadaan kuva organisaation henkilöstön kehittämis- ja rekrytointitarpeista.

Henkilöstösuunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti ja raportoidaan osavuosikatsauksen yhteydessä aluehallitukselle.

Huolellinen henkilöstösuunnittelu on lähtökohtana kustannustehokkaaseen sekä kestävään palvelutoimintaan ja tämä toimii periaatteena myös taloussuunnittelussa. Suunnittelussa tulee huomioida pidemmän aikavälin ennusteet palveluiden kysynnästä ja tavoitteena suunnittelussa on tuottavuuden parantaminen. Henkilöstösuunnittelu tehdään kokonaisuutena huomioiden hyvinvointialueen oma henkilöstö, vuokratyövoima sekä hankittavat ostopalvelut. Mahdolliset rakenteelliset muutokset huomioidaan myös henkilöstösuunnittelussa.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on vuosittain laadittava lakisääteinen suunnitelma. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma perustuu hyvinvointialueella noudatettavaan lakiin työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta (13.4.2007/449).

3 Konserniyhtiöt ja -yhteisöt

Konserniyhtiöiltä- ja yhteisöiltä edellytetään kestäväää taloudenpitoa ja seuraavia kriteereitä talouden suunnittelussa ja toteutuksessa tilikaudelle 2027:

- Käyttö- ja pääomakulut tulee kattaa tulorahoituksella
- Tilikauden tuloksen tulee olla positiivinen
- Talousarviossa on huomioitava riskit siten, että perustehtävä on turvattu

4 Talousarvioprosessi, aikataulu ja vastuutahot

Tehtävä	Vastuutaho	Aikataulu	Toimenpiteet
Organisaatiohierarkia ja laskentatunnisterakenne	Talouspalvelut	04/2026	Talouspalvelut käyvät organisaatorakenteeseen tarvittavat muutokset läpi yhteistyössä toimialojen kanssa. Alustetaan organisaatiohierarkia tulevalle talousarviovuodelle budjetointijärjestelmään.
Tulo- ja menoperusteet	Talousjohtaja, rahoitus- ja investointijohtaja	05/2026	TA2027 raamin valmistelun lähetekeskustelu. Määritellään talousarviovuoden ja suunnitelmavuosien kehys, investointisuunnitelma ja -kehys. Määrittelyssä huomioidaan mm. valtionleikkaukset, talouden tasapainottamisohjelmat, toiminnan muutokset, yleinen kustannuskehitys ja tuloslaskelmaerien kasvuprosentit sekä Valtiovarainministeriön ohje hyvinvointialueen talousarvion ja suunnitelman laatimisesta.
Sisäisen talousarvion ja budjetoinnin laadintaohje	Talouspalvelut	05/2026	Sisäisen ohjeistuksen ja aikataulun laadinta sekä vastuutahot
Talousarvioraamin laadinta	Talousjohtaja, Talouspalvelut	04-06/2026	Laaditaan seuraavan kalenterivuoden talousarvioraami + suunnitelmavuodet.
Talousarvioprosessin ja raamin käsittely HVA johtoryhmässä	Talousjohtaja, rahoitus- ja investointijohtaja hyvinvointialuejohtaja toimialajohtajat	05/2026	Talousarvioprosessin ja raamin käsittely HVA johtoryhmässä
Talousarvioraamin käsittely aluehallituksessa	Talousjohtaja	8.6.2026	Aluehallitus käsittelee talousarvion lähtökohtia ja laadintaohjetta ensimmäisen kerran ja hyväksyy hyvinvointialue - sekä toimialatasoisen talousarvioraamin. Aluehallitus voi tarvittaessa muuttaa talousarvioraamia syyskuussa.
Toimialatasoisen raamin jakaminen tulosalueille	Toimialajohtajat	05-06/2026	Toimialajohtaja jakaa aluehallituksen hyväksymän toimialakohtaisen raamin edelleen tulosalueille. Raami edellyttää toimialoja määrittämään ja kohdentamaan taloudentasapainottamistoimenpiteet talousarviovuodelle ohjelmien mukaisesti.
Budjetointi ja toiminnan suunnittelu	Toimialat	06-08/2026	Toimialojen talousvastuulliset/budjetointivastuulliset syöttävät budjetin vastuualueidensa osalta Raindance -budjetointiohjelmaan.
Sisäisten erien jako- ja laskutusperusteet	Talouspalvelut	08-09/2026	Määritellään ja vahvistetaan sisäisten erien jako- ja laskutusperusteet. Käsitellään syyskuun ensimmäisessä integraatiofoorumissa.
Talousarvioraamin 2. käsittely aluehallituksessa	Talousjohtaja, rahoitus- ja investointijohtaja	09/2026	Raamin tarkennukset aluehallitukseen.

Toimialojen talousarviokeskustelut	Toimialat ja tulosalueet, talousjohtaja	08-09/2026	Toimialojen talousarviovalmistelua käsitellään tulosalueittain, kuten lakisääteisiin muutokset, uudet resurssit, tuleviin projekteihin ja muut tiedossa olevat muutokset. Samassa yhteydessä käsitellään tulosalueiden toiminnalliset tavoitteet käyttösuunnitelmaa varten.
Toimialojen käyttötalousosa; määrärahaesitykset, tekstiosuudet, toiminnalliset tavoitteet	Toimialajohtajat, tulosaluejohtajat	09/2026	Toimialat valmistelevat talousarvioesitykset. Toimintakulujen budjetti voi ylittää raamin, jos tuloja voidaan perustellusti budjetoida vastaavasti enemmän. Toimialan toimintakate ei saa muuttua. Lisäksi toimialat esittävät taloussuunnitelmaa vastaavat toiminnan ja tuotannon tavoitteet.
Talousarvion laadinnan eteneminen, johtoryhmän I talouspäivä	Talousjohtaja, rahoitus- ja investointijohtaja hyvinvointialuejohtaja toimialajohtajat	1.10.2026	HVA johtoryhmä käsittelee talousarvion laadinnan statusta ja etenemistä.
Strategiaosan valmistelu	Strategia- ja integraatio toimialan toimialajohtaja, Toimialajohtajat	09/2026	Strategiasuunnitelman painopisteet talousarviovuodelle ja sitovien strategisten tavoitteiden määrittely toimialatasoisesti.
Alustava henkilöstösuunnitelma	Henkilöstöjohtaja, henkilöstöpalvelut	09/2026	Henkilöstöpalvelut valmistelevat toimialojen hyväksytyjen esitysten pohjalta henkilöstösuunnitelman. Henkilöstösuunnitelmassa on tieto seuraavan vuoden htv-määristä ja alustavista henkilöstökuluista.
Toimialakohtaiset investointisuunnitelman tarkennukset	Toimialat, tulosalueet, rahoituspäällikkö	09/2026	Hyvinvointialueen investointitarpeet talousarviovuodelle tiedossa ja lukittu. Suunnitelmauosien investoinnit vielä tarkentuvat.
Lautakuntien talousarvioseminaari	Toimialajohtajat, talousjohtaja, rahoitus- ja investointijohtaja	8.10.2026	Lautakuntien ja vaikuttamistoimielimien yhteisseminaari.
Lautakuntien käsittely	Toimialajohtajat, talousjohtaja	20-22.10.2026	Lautakunnat käsittelevät talousarviota ja talousarvion käyttösuunnitelmaa (määrärahat, suoritettavuudet ja tulosalueiden strategiset tavoitteet, tekstiosuudet). Lautakunnat antavat raamin mukaisen esityksensä toimialan talousarvioksi.
Toimialakohtaiset käyttötalousosiot valmiina	Toimialajohtajat, talouspalvelut	10/2026	Toimialojen käyttötalousosan tuloslaskelmat ja suunnitelmavuodet, tekstiosuudet sekä toimialojen ja tulosalueiden tavoitteet.
Henkilöstösuunnitelma valmiina	Henkilöstöjohtaja, henkilöstöpalvelut	10/2026	Talousarvion henkilöstösuunnitelma on valmiina. Henkilöstösuunnitelma sisältää mm. kuvauksen HTV-määrän kehityksestä seuraavana vuonna ja suunnitelmauosina sekä kuvauksen henkilöstömäärän kehityksestä talousarviovuonna. Lisäksi henkilöstösuunnitelmassa ennakoitavia tulevia osaamis- ja koulutustarpeita.
Talousarvion tuloslaskelmaosa	Talousjohtaja, talouspalvelut	10/2026	

Talousarvion investointiosa	Rahoitus- ja investointijohtaja	10/2026	Toimialojen investointitarpeet tiedossa ja lukittu, suunnitelmavuodet olemassa. Rahoitus- ja investoinnit valmistelevat investointiosan.
Rahoitusosan laatiminen	Rahoitus- ja investointijohtaja	10/2026	Rahoitus- ja investoinnit laativat talousarvion rahoitus- ja investointiosan. Osio sisältää edeltävän vuoden tilinpäätöstiedot ja tulevien suunnitelmakausien luvut talousarviovuoden lisäksi. Osio sisältää rahoituslaskelman ja laskelman tunnusluvut kokonaisuudessaan
Talousarvion yleiset lähtökohdat	Hyvinvointialuejohtaja, talousjohtaja,	10–11/2026	Laaditaan talousarvion yleiset lähtökohdat -osuus, jossa kuvataan yleisellä tasolla talousarviovuoden toimintaympäristöä, talousarvion lähtökohdita ja rakennetta sekä keskeisiä toiminnan- ja talouden tapahtumia.
Strategiaosan laatiminen	Strategia- ja integraatio toimialajohtaja	10/2026	Strategia- ja integraatiojohtaja kuvaa talousarvion strategiaosan, jossa kuvataan strategia, arvot ja vuoden 2025 painopisteet ja mittarit strategialle
Aluehallituksen talousarvioseminaari	Talousjohtaja, Strategia ja integraatio toimialajohtaja, toimialajohtajat	29.10.2026	Aluehallituksen talousarvioseminaari.
Asiakasmaksujen määrittely 2027 vuodelle	Talouspalvelut	10/2026	Talouspalvelut valmistelevat asiakasmaksujen hinnaston ja siihen liittyvän ohjeistuksen.
Talousarvion laadinnan eteneminen, johtoryhmän II taluspäivä	Talousjohtaja, rahoitus- ja investointijohtaja hyvinvointialuejohtaja toimialajohtajat	5.11.2026	HVA johtoryhmä käsittelee talousarvion laadinnan statusta ja etenemistä.
Aluehallituksen talousarvion käsittely I	Hyvinvointialuejohtaja, talousjohtaja, aluehallitus	9.11.2026	Aluehallitus käsittelee lautakuntien, Konserni- ja tukipalveluiden sekä Strategia ja integraatio -toimialojen talousarvioesitykset. Samassa yhteydessä käsitellään talousarvion yleiset lähtökohdat, strategiaosa, käyttötalousosa, tuloslaskelmaosa, investointiosa ja henkilöstösuunnitelma. Aluehallitus ohjeistaa jatkokäsittelystä
HVA johtajan talousarvioesityksen käsittely HVA johtoryhmässä	Talousjohtaja	17.11.2026	Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen käsittely johtoryhmässä.
Yhteistyötoimikunta	Talousjohtaja, yhteistyötoimikunta	11/2026	
Aluehallituksen talousarvion käsittely II	Hyvinvointialuejohtaja, talousjohtaja, aluehallitus	23.11.2026	Hyvinvointialuejohtajan alustavan talousarvioesityksen käsittely aluehallituksessa.

Aluevaltuuston talousarvioseminaari	Hyvinvointialuejohtaja, talousjohtaja, Strategia ja integraatio toimialajohtaja toimialajohtajat, aluevaltuusto	26.11.2026	Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen käsittely aluevaltuustossa
Ulosmyyntihinnasto	Talouspalvelut	1.11.2026	Talouspalveluissa valmistellaan ulosmyyntihinnasto, jota käytetään hyvinvointialueiden väliseen laskutukseen asiakkaiden kotikuntien mukaisesti, täydenkorvauksen laskutukseen vakuutusyhtiöiltä, varuskunnilta ja vankiloilta, itsemaksavien ulkomaalaisten laskutukseen sekä muihin vastaaviin käyttötarkoituksiin. Ulosmyyntihinnaston hyväksyy aluehallitus.
Aluehallituksen talousarvion käsittely III	Hyvinvointialuejohtaja, talousjohtaja, aluehallitus	7.12.2026	Hyvinvointialuejohtajan lopullisen talousarvioesityksen käsittely aluehallituksessa. Aluehallitus tekee esityksensä talousarviosta ja taloussuunnitelmasta aluevaltuustolle. Ulosmyyntihinnaston käsittely.
Aluevaltuuston talousarviokäsittely	Aluevaltuusto	15.12.2026	Aluevaltuusto hyväksyy talousarvion kuluvaan vuoteen loppuun mennessä. Talousarvion hyväksynnän yhteydessä aluevaltuusto hyväksyy myös suunnitelmakaudet. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi, eli taloussuunnitelma laaditaan vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin.
Talousarvion käyttösuunnitelman hyväksyminen	Talousjohtaja, aluehallitus	21.12.2026	Aluehallitus hyväksyy talousarvion käyttösuunnitelman, joka täydentää talousarviota tulosaluetasolle.
Talousarvio lopulliseksi budjetiksi	Talouspalvelut	22.12.2026	Talouspalvelut tallentavat aluevaltuuston hyväksymän talousarvion lopullisen budjetiksi talousarviovuodelle 2027